

LAIKI CISCUTAMA-SUUSATAMA-MELCUTAMA

ROOMSAID NAARIPÜHI! HEI!

HEAD CUT 1983

Adavere laste tamm

Adavere 8-kl. Kooli suures pargis seisab vahtrate, pärnade, sarapuude keskel vana jämeda tüvega tamm. Talveks saab ta oma juurtele valge lumevaiba. Kuid tal ei tule talveund. Ta aina uurib, mida lapsed teevad. Tamm näeb ja kuuleb palju, sest Adavere poisid-tüdrukud on iga päev kooliõues töö- või mänguhoos.

Kui lumi on paks ja ilm mahe, siis korraldavad lapsed lumeloomade voolimise võistlused. Tamme all on selleks paras plats. Võistlema tulevad ka kõige nooremad oktoobrilapsed. Nendega on kaasas sõbrad Evelin ja Aljoša, Eva ja Pille. Igaüks meisterdab oma lemmiku. Kõige rohkem näeb tamm koeri ja kasse. Kuid puu silmab teisigi neljajalgseid. Maalastele ju loomad meeldivad.

Tamme all peavad tähelapsed tihtilugu lumesõda. Lumepallid vuhisevad õhus ja mõni lendab tammegi pihta. Kuid sest ei ole midagi. Vana puu vaid muheleb. Nii on ka tema lumelahingust osa võtnud.

Tamme alt alustavad I klassi oktoobrilapsed koos tähejuhtidega suusamatka Pajusi metsa. Seal uuritakse puid ja loomajälgi, õhtupoolikul süüdatakse lõke. Lõkke ääres räägitud jutud on põnevad, lõkke ümber tantsitud tantsud hoogsad, lõkkel küpsetatud vorstid maailma paremad.

Ühte õhtut ootab tamm eriti. Siis tõttavad pidulike nägudega õpilased koolimaja lähedale kultuurimajja. Väiksemad hoiavad ema käest kinni ja kordavad sosinal salme, suuremad tulevad veel lävelgi meelde tantsusamme. Tamm näeb minemas ka I klassi tublimaid õppureid Janikat, Enet, Janelit, Rainerit. Kui kõik on läinud ja õues vaikne, tuleb punase mantli ja halli habemega mees. Ta koputab valjusti peomaja uksele. Tammel on kahju, et ta ei ulatu saaliaknast sisse kiikama. Kuid seda rõõmu, mis näärivana endaga kaasa toob, kuuleb tamm õuegi.

AGNES JÜRGENS

Lumeelevant

Elevant tuli meie hoovi,
lont tal pikk ja ise ka.
Aitas lapsi enda selga,
et saaks sõita nad.
Mina püsti kargasin.
Vantsti! selga hüppasin.
Londi püsti tõstis ta
ja siis hakkas astuma.

PILLE PÖDER,
Tallinna 17. Keskkooli
IIIa klassi õpilane

Näärid lasteaias

Lasteaias näärikuul
ehted sädelesid puul.
Kuuse all koos olid jänkud,
päkapikud, seenemikud.
Mina olin baleriin.
Vend mul aga mandariin.

6-aastane ALLIKI KRUBERG Narvast

Näärid

Varsti näärid ukse ees —
nääritaat on saanis teel.
Kop-kop-kopp, kop-kop-kopp.
Tuppa astub näärisokk.
Ütleb lastele ta: «Tere!
Olgu terve teie pere!»
Lastel kõigil rõõmus meel —
tuleks näärid veel ja veel.

HELI ISSAJEV,
Türi Keskkooli
IIIa klassi õpilane

Kes
kuuleb kõige
paremini?

ÜKSKORD ÜTLES KASS, ET TEMA KUULEB
KÕIGE PAREMINI. KOER VASTAS: «MINA
KUULEN KÕIGE PAREMINI.» NII NAD SIIS
VAIDLESID. ÄKKI ÜTLES LUMI, ET HOOPIS
TEMA KUULEB KÕIGE PAREMINI. KOER JA

KASS EI USKUNUD. AGA LUMI LAUSUS:
«MINA KUULEN PRAEGU, KUIDAS NÄÄRI-
TAAT PÕHJAMAALT TULEB. KAS TEIE KA
KUULETE!»

MAARJA KANGUR,
Tallinna 21. Keskkooli
IIIc klassi õpilane

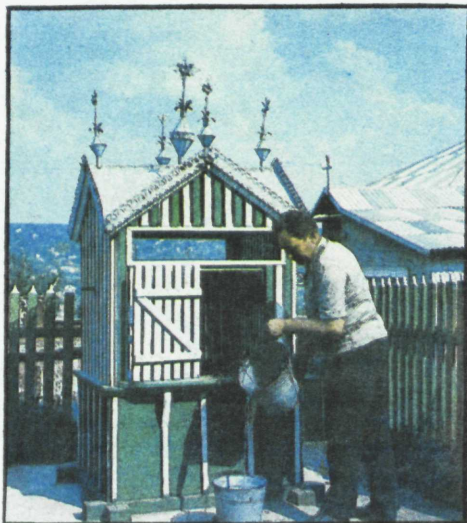
Koolieelik, esimese, teise ja kolmanda klassi laps!
KUI SULLE MEELDIB JOONISTADA, KUI SULLE MEELDIB KIRJUTADA,
siis

Tule võistlema!

«Täheke» ootab Sinult pilte, luuletusi ja jutukest kõigest sellest, mis
Sind huvitab, mida hästi tead ja tunned.
Valmis tööle kirjuta juurde oma ees- ja perekonnanimi, vanus, kodune
aadress, kool ja klass (lasteade, rühm). Ümbrikule märgi «Võistlustöö»
ning pane see hiljemalt 15. veebruaril 1984. a. posti aadressil:

Parimaid ootavad auhinnad!

Ma sõidan Moldaaviat avastama. Auto kihutab küngaste vahel, jätab selja taha tehaseid ja vabrikuid, kus valmistatakse elektrimootoreid ja põllutöömehhanismid, konserve ja kaudseid kangaid. Päike kiiskab kõrre- põldude kohal ja orgudes vilkuvais jõesilmades. Moldaavia üle on sügav sügis. Aiad, kus veel mõned kuud tagasi õitsesid roosid, on nukralt tühjad. Hommikuse koiduvalgega ei tule naised enam siia, et värskaid verevärvi nuppe noppida. Suvel lõigatud õitest on ammu saanud roosiõli, roosiõlist lõhnaõli. See seisab ehk mõnes kenas pudelis ka sinu ema või vanaema peeglilaul. Nii meenub talvelgi: kusagil on Moldaavia oma suviti päikava päikese ja lõhnade arutu virvarriga, mis heljub esimesest lumesulast viimse langeva leheni ta külade kohal. Viinamägedel katavad mehed viinamarjaväate, et need talve läbi, pakasest puutumata, võiksid rahulikult puhata. Selleks aastaks on nad oma andnud. Moldaavia maitavad viinamarjad pole meiegi poelettidel haruldus. Rosinad samuti. Pudelitesse ja purkidesse villitud viinamarjamahla võib meil juua aasta ringi.

Viinamägede tagant hakkab paistma küla. Valge, otsekui oleks see äsja lubjapottist tulnud. Koolimaja, külakokkude ja kultuurimaja kõrval on iga küla keskväljakul veel üks tähtis maja — «Luminitsa», mis tõlkes tähendab tulukest. See tuluke ei lase kustuda suure ega väikese moldaavilase lugemishuvil. Ei, see maja pole raamatukogu, see on hoopis oma kätega ehitatud raamatupood. Külaväljakult viivad varjulised tanumad tared juurde. Illustistega aialipid. Nikerdatud väravad. Puude ja põõsaste vahelt aiasügavusse kumavad heledad majad. Pitsilised katuseräästad. Muustrilised aknaluugid. Kirjaks värvitud aknaraamid... Ilgas niisuguses nukumajas on üks

eriline tuba — kasa mare —, kuhu astutakse üsna harva, üksnes väarikate külaliste seltsis. See on külalistetuba. Istume rõõmsavärviliste vaipade alla peidetud puupinkidele helevalge linaga kaetud talulaua taha. Teise seina ääres seisab voodi, padjahunnik lausa lage puutumas. Akende vahel, tikitud rätikute em- buses, ripuvad pererahva päevapildid: vanavanavanemad, vanavanemad, isa-ema, lapsed. Tumedad krässus juuksed. Säravad uudishimulikud ja usaldavad silmad uudistavad läbi aastate ja aja laua taga istujaid. Siis lükatakse uks lahti ja pererahvas kannab lauale kõik aia- annid. Öunte ja aprikooside magus aroom seguneb piprakaunte kibeka lõhnaga, ühineb kuivama toodud maarohtude mõnusa iselaadse hõnguga. Ahjust võetud sooja leiva leit- sak täidab jaheda toa. Sööme, kii-

dame seda helledet maad, mida kut- sutakse Moldaaviaks, ja neid külal- lislakkeid inimesi, kes sellel maal elavad. Aeg kulub märkamatult. Kui õue astume, hakkab juba hämar- duma. Kõrgelt kostab salapäras- tati. Sünksinises taevas lendavad lõuna poole valged toonekured — Moldaavia rahvuslennud. Kured kuu- lutavad ka siin kurjade ilmade tule- kut. Näe, juba saab taevas täis otse- kui helevalgeid udusulgi. Sirutan käe, et mõned neist pihku püüda. Tunnen hetke nende jahedat puu- dutust ja juba nad kuhtuvadki — need selle sügise esimesed lume- helbed. Läbi hämarduva õhtu, läbi helevalge lumesaju sõidan tagasi tu- lekuma poole — Kišinjovi, kõrvus kuretiibade sahin, nende hüvasti- hõige.

ANDRES JAAKSOO

Moldaaviat avastamas

Tõnu kahe kantsi vahel

HOLGER PUKK

TÕNU TULI ÕUE. JA MIS TA NÄGI! ÕUES EHITATI KAHE LUMEKINDLUST. VARSTI LÄHEB MADINAKS! EI TEA, KUMMALE POOLE HOIDA! TULEB JÄRELE VAADATA, KUMB KINDLUS TOEKAM, KUS MEHED KÖVEMAD.

TÕNU LÄKS JA TAKSEERIS ÜHTE KANTSI. JAA, POLE VIGA! MÜÜRID ON KÕRGED JA KÖVAD. KUULE-POMME TAGAVARAKS ÜSNA KÖVASTI. MEESTE KOHTA POLE KAH PAHA SÕNA ÜTELDA. KÕIK VIHASED VINNIJAD. ANTS PAISTAB PEALIK OLEVAT.

TÕNU KÕNDIS TEIST KINDLUST SILMITSEMA. JAA-AH, POLE KA LAITA. MÜÜRID ON KOBEDAD. SÕJAMOONA PARASJAGU. MEHED NALJALT ALLA EI ANNA. KÕIK KIBEDAD KÄED. TOITS ON MUIDUGI PEALIKUKS.

TÕNU SEISIS KAHE KINDLUSE VAHEL JA PIDAS ARU.

«TULE MEILE!» HÜUDIS ANTS OMA KANTSI ÄÄRE PEALT.

«TULE MEILE!» KUTSUS TOITS LOSSI AKNAAUGUST.

«MA MÖTLEN, KUMMALE POOLE . . .» KOHMAS TÕNU.

«MEIL ON SINU EEST JUBA MÕELDUD!» HÜUDIS ANTS.

«SA OLED VÕIDUNUUSUTAJA!» HÕIKAS TOITS.

VIIMANE HÕIGE OLI NAGU SIGNAALIKS. LUMEPALLID HAKKASID VIHISEMA. TÕNU SAI VASAKULT JA PAREMALT PIHTA NII MIS MATSUS.

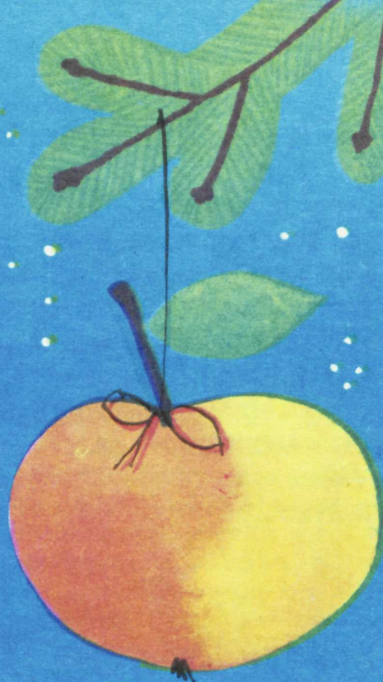
Nääripuu

KAI VASAMÄE

KUUSELT RABISEDES MAHA
VARISESID OKKAD.
«NÄÄRID VIIDI UKSE TAHA!»
MÖTLES LAPS JA OHKAS.
NONDA TALLE TÕESTI NÄIS...
AGA KAUAKS KAUAKS JÄID
PUNAPÖSELISED ÖUNAD,
NEEGRIKARYA PRÄÄNIKUD,
KÜÜNLAD, KUULID,
KARRAD, KELLAD
TALLE MEENUTAMA HELLALT
LAPSEPÕLVE NÄÄRIPUUD.

Tuisutants

KÕLMAL AASTA LÕPUKUUL
TALVEEIDE TANTSUKLASSI
KÕLLA TULI ONU TUUL.
TULEKUGA AJAS SASSI
HELBELASTE MENUETI,
VALSITANTSU JA BALLETI.
PÕÖREDES JA KARELDES
ONU SELTSIS TAEVAST ALLA,
LUMEHELBED TUISUTUJUS
NÄÄRIPOLKA LASID VALLA.

KALJU SAABER

Paide tali

Elasin tädi juures linnas, mis oli kinkinud maailmale ilusa punapõskse ubina: Paide taliõuna. Meie kandis oli see õun populaarne, sest oli ju oma. Ka tädi aiast võis leida suure puu, mis kandis ladvast alumiste oksteni vaid Paide taliõunu. Ütlen seda seepärast, et aias oli õunapuud, mille üks oks kandis suisleppi, teine sibulaid, kolmas renettõunu. Need õunapuud olid mitmekordselt poogitud. Seda tööd käis meil tegemas üks vana, valgete vurrudega aednik. Paide taliõunapuu aga kasvas aia tagumises sosis ja seal all õitses alati sinine meespealilledega vaip. Tädi aed laius lausjal nõlval, mis laskus linna-taguse heinamaa poole. Heinamaal kasvasid hapuoblikad, linna aga piiras kohati madal raba ja jõeluht — sealt tuli talvel kõmisev pakane. Esimesena jõudis ta Paide taliõuna juurde, sest suislepp ja valge klaar olid künkal, pirnipuu aga koguni köögiakna all peidus. Pakane raputas õunapuu tüve, pannes puu pillikeelena helisema, kuni ise nõrkenult kokku varises ja solvunult tagurpidi sohu roomas. Paide taliõun oli väga külmakindel.

Mõtlesin kaua aega, et tädi on Paide talile ülekohtu teinud, istutades oma linna õunapuu kõige kaugemasse, madalamasse ja tagasihoidlikumasse aiasoppi, kus keegi ei käi. Selgus, et see puu on vahimees, kogu aia kaitsja. «Kui külm Paide talist jagu saab, siis hukkub kogu aed,» ütles tädi. Aga sellist külma meil ei olnud.

Paide taliõunad ei olnud küll mitte nii suured nagu sügisjoonikud ja südameni punapõksed nagu suislepad, kuid head olid nad ometi. Ja läksid sahvris aina paremaks, nii et närikuuse all, kus mälestus suve- ja sügisõuntest kustumas, olid nad juba kõigist ette.

Nii ma siis ootasin selles väikeses linnakeses talve. Ja kui talv ükskord tuli ning mu uues elupaigas kelgumäele palju sõpru sigines, küsisin kord jäähernes tuppa tulles: «Kas mu põsed on nagu Paide talil!»

«On küll,» ütles tädi, «ja rohkemgi veel.»

Sel talvel olin külmakindel nagu Paide taliõun. Nüüd ma enam nii külmakindel ei ole, kuigi olen suur. Saaks veel pakasest punaste põskedega Paide talves koos punapõksete sõpradega punapõkseid Paide taliõunu süüa!

Üllatus

OLIVIA SAAR

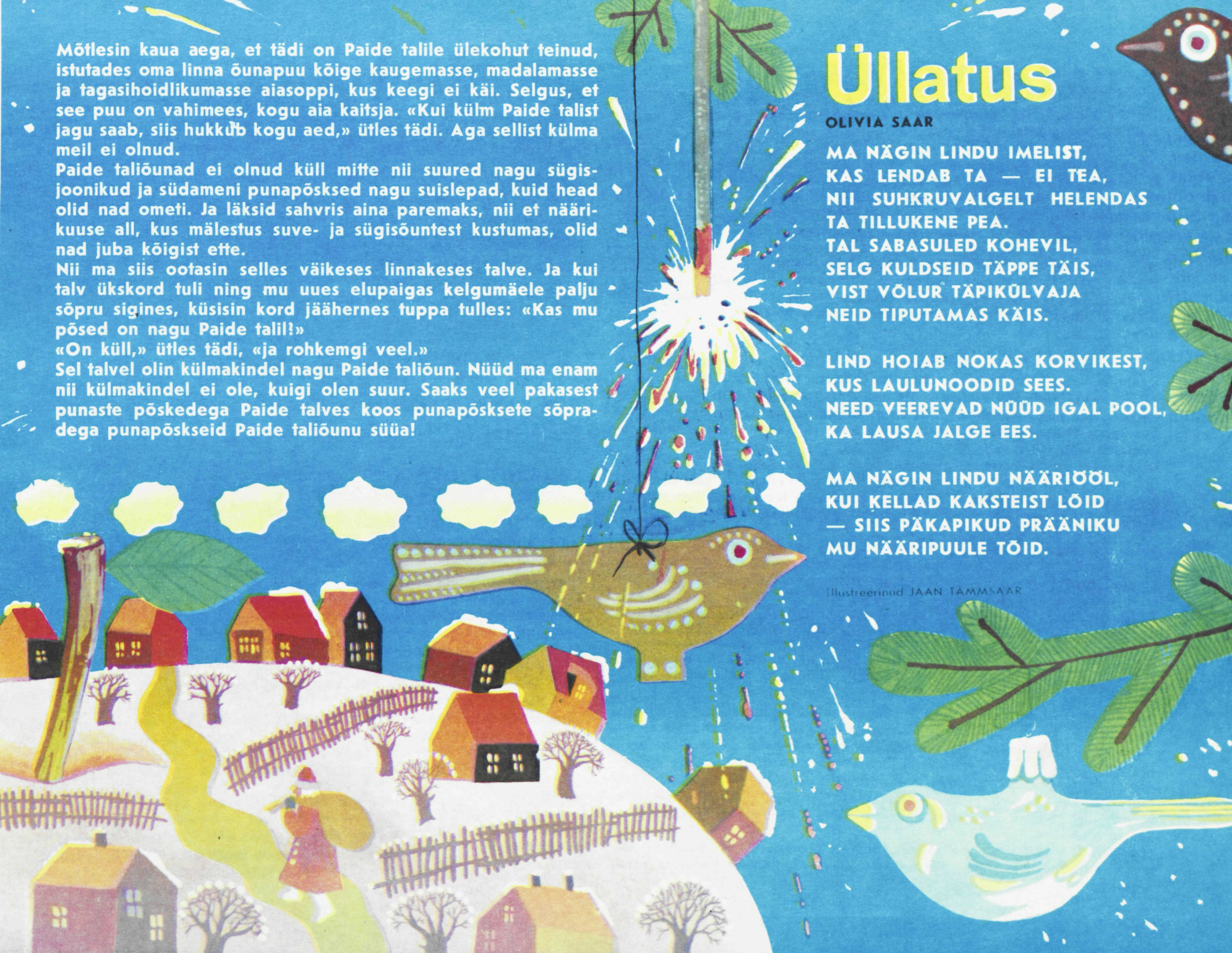
MA NÄGIN LINDU IMELIST,
KAS LENDAB TA — EI TEA,
NII SUHKRUVALGELT HELENDAS
TA TILLUKENE PEA.

TAL SABASULED KOHEVIL,
SELG KULDSEID TÄPPE TÄIS,
VIST VÖLUR TÄPIKÜLVAJA
NEID TIPUTAMAS KÄIS.

LIND HOIAB NOKAS KORVIKEST,
KUS LAULUNOODID SEES.
NEED VEEREVAD NÜÜD IGAL POOL,
KA LAUSA JALGE EES.

MA NÄGIN LINDU NÄÄRIÕÖL,
KUI KELLAD KAKSTEIST LÖID
— SIIS PÄKAPIKUD PRÄÄNIKU
MU NÄÄRIPUULE TÖID.

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

SÕJAKAS VÕÖRAS

(Algus «Tähekeses» nr. 1 — 1983)

JAAN RANNAP

Mida lähemale koolimaja tuli, seda raskemaks Toomas Toompere süda läks. Toomas Toomperel ei olnud veel randmekella, kuid ka kellata mõistis Toomas Toompere suurepäraselt, et ta on hiljaks jäänud. Ja mitte viis või kümme minutit, mida saab ikka välja vabandada, vaid tunni või koguni kaks.

Toomas Toompere käes kõlkus sangadega kilekott. Kotiküljelt vaatas vastu kahel jalal seisev punnkõhuga karupoeg, kelle reibas ja lustlik täiskuunägu oli tugevas vastuolus Toomas Toompere hapu ilmega. Kott liikus ja lainetas. Seetõttu krimpsutas karupoeg pidevalt nina ja kissitas silmi.

Too kilekott, või õigemini koti sisu oligi Toomas Toompere hiljaksjäämises süüdi. Ta oli kavatsenud ainult hetkeks oja äärde põigata, järele vaadata, kas konnad on juba kaldale kalpsanud, ja siis edasi astuda. Kuid see, mis ta nägi, viis need mõtted peast. Ojakaldad lausa kihased krookujatest. Neid lõõtsutas mätastel ja ujus lompides. Toomas Toompere ei saanud arugi, kui ta oli juba ranitsa seljast visanud ja suurejoonelist jahti alustanud.

Uksepraost kostis rõõmus lauluviis. Käib kolmas tund, taipas Toomas. Ja tema oli alles eelmisel päeval andnud õpetajale lubaduse end viimastel koolinädalatel kõvasti kokku võtta. Ei, nüüd võis teda ainult ime päästa. Toomas Toompere seadis koti trepi kõrvale ja istus imet ootama.

Ülalt kostis tuttavlikku nokaklõbinat.

«Mis teil viga plagistada,» mõtles Toomas Toompere maha vahtides. «Ei lugemist, ei kirjutamist, muudest elumuredest rääkimata. Näe, isegi konnad tuuakse koju kätte.» Ta pidi just pead pöörama, et heita pilk koju kätte toodud konnadele, kui tume vari üle õue libises. Toomas Toompere tõstis silmad. Hetk hiljem hüppas ta püsti, nagu oleks teda nõelatud. Otse pesa suunas planeeris suur võõras toonekurg, kelle sõjakalt tõstetud nokk rääkis kujukalt, mis tulijal mõttes.

Otsemaid unustas Toomas Toompere soolas oleva karistuse. Ust ristseliti paisates tormas ta klassi.

«Tulge ruttu! Kuresõda!»

Kui koolipere õue jõudis, tiirutas võõras toonekurg tihedalt ümber pesa. Ta jalad olid pikalt rippu. Ilmselt ootas kutsumata külaline sobivat momenti, et neid platvormiservale toetada. Esialgu ei läinud see korda. Tooni ja Teodor seisid vastas, nokad tõkkeks ette sirutatud.

«Tooni taganeb! Tooni taganeb!» ahastas Ruuta, ja siis äkki oli sõda läbi. Hoosuled harevil, laskus võimukas võõras tühjaksjäänud pesaalusele, kiiresti-kiiresti tiibu liigutades kadusid arakslöönud omad kuivati kõrge katuse taha.

«Igavesed argpüksid!» pahandas Toomas Toompere. «Põgenevad nii, et purujutt järele.» Kuid siin ta eksis. Üks taandujatest pöördus varsti tagasi.

«Teodor!» tundis Ruuta ära. «Nüüd oli tema kord rünnata.» Ent Teodoril ei olnud rünnakuplaani. Nagu poleks midagi juhtunud, astus ta vähimagi vaenuliigutusest pesaservale. Ja ime küll, seni nii sõjakalt käitunud võõras laskis seda rahulikult sündida. Ta koguni kummardus, just nagu oleks tahtnud tervitada.

Lastel jäid imestusest suud lahti. Paul kogus end esimesena. «Vaata, kus lugu! Enne võttis pesa ära, siis lõi Toonilt mehe ka üle. Ei tea, kas ta arvab, et tema üle võimu ei ole! Poisid, kivid kätte!»

Kivid jäid siiski võtmata.

Kell helises uude tundi.

LEPPIMINE

Kui koolis on ainult parkümmend õpilast, mahutakse lähedasti suure maakaardi ümber, mille õpetaja on põrandale laotanud.

Illustreerinud EDGAR VALTER

«Siit nad hakkavad tulema,» osutas õpetaja kaardi alaserva, kus ookeani sügav sinine piiras Aafrika kiilukujuliseks ahenenud lõunatippu.

«Nii kaugelt, et kaugemalt peaaegu enam ei saagi,» ohkas Ruuta.

«Nii kaugelt, et kaugemalt peaaegu enam ei saagi,» nõustus õpetaja.

Lapsed vaatasid toonekurgede koduteed. Nad teadsid juba, et pruun värv kaardil tähistab mägesid, aga kollane kõrbeid. Mägedes puhusid külmad tuuled. Kõrbetes möllasid liivatormid. Nii ühed kui teised tähendasid kurnatud rändlindudele surmaohtu. Ja siis kohises ees veel meri.

«Õpetaja, kas neid koduteel lastakse püssist ka!» küsis naljamees Paul seekord päris tõsisena.

«Neid tulistatakse püssist ja lastakse vibust.»

«Aga püüniseid!» tahtis Toomas Toompere teada. «Ega ometi püüniseid nende teele ei seata!»

«Kahjuks tehakse sedagi,» kinnitas õpetaja. «Kaugeltki kõik lõunasse rännanud toonekured ei jõua tagasi. Me ei tea, kui palju eelmise suve paaridest suudab kokku jääda. Arvata võib, et neid ei ole eriti rohkesti. Sageli tuleb üksikul linnul otsida nii uus elukaaslane kui ka uus kodu.»

Ruuta oli õpetaja kaardikepi rännakuid vaikides jälginud. Üks küsimus

kiusas teda juba hulk aega.

«Aga õpetaja, kust võõras toonekurg teadis, et Tooni ja Teodor talle tõsiselt vastu ei hakka!»

«Eks vast pesast, mis valmis tegemata,» arvas õpetaja. «Te ju nägite ise, kuidas siin pesaehitamine käis. Ühel päeval üks raag, teisel päeval teine... Tooni ja Teodor... Nad ju mängisid pesapunumist. Küllap Tooni on eelmise aasta poeg... Ta pole veel jõudnud pesitsusikka.» Ruuta jäi mõttesse. Kui nii, siis oli ta Toonit ilmaasjata arguses süüdistanud. Tooni polnud arg. Tal lihtsalt ei läinud pesa vaja. Miks pidi ta võitlema selle eest, mida tal tarvis ei lähe! Ruuta teadis, et looma- ja linnuriigis on omad seadused. Võib-olla käitus Tooni just nende seaduste kohaselt, kui ta suurema vastupanufa pesa uuele tulijale loovutas.

Mõned lapsed olid märkamatuks akna alla nihkunud.

«Töö käib!» hüüdsid nad sealt. «Pesa on juba tükk maad kõrgem. Näe, näe, jälle tulevad. Uus suure oksaga virgalt ees, Teodor väikse oksaga laisalt järel.»

Kaart jäi sinnapaika. Kõik tahtsid näha, kuidas pesamaterjal paika panakse.

Võõra linnu agarus äratas tahtmatult aukartust.

«Olgu, poisid,» ütles Paul. «Kividega vinnimine jääb ära. Ehitagu, kui nii kange isu.»

«Ehitagu,» oli ka Toomas Toompere nõus. «Kuid konnadest pühkigu nokk puhtaks. Need igatahes viin oja äärde tagasi.»

HÜVASTIJÄTT

Kui Ruuta hakkas koju minema, kandsid jalad teda iseenesest mööda kraaviperve alla oja äärde. Toonekurge märkas ta juba kaugelt. Tooni pladistas lodus, nagu poleks midagi juhtunud. Ruuta ei pääsenud talle päris juurde — vesi oli vahel.

«Tooni, Tooni!» kutsus Ruuta toonekurge lähemale.

Toonekurg ei teinud kutsest välja. Jalgu kõrgele tõstes astus ta hoopis kaugemale, ja Ruuta mõistis, et õpetajal on õigus olnud, kui ta ütles, et nüüdsest peale elab Tooni ainult oma elu. Elab oma elu ja tuleb ise toime. Ruuta, ta koolisõbrad, ema, tädi Anni ja tädi Senni olid teinud, mis nad võisid. Enam ei olnud nende abi vaja. Nüüd oli Tooni terve. Teda ootas lai maailm ja muretu hulkurisuvi.

«Hüvasti siis!» hüüdis Ruuta laia maailma siirdujale. «Ära sa enam traatidesse lenda!» Aga kas Tooni seda kuulis või ei, ei saanud ta aru. Toonekurg oli tiivad laiali löönud. Vee solisedes tegi ta paar kiiret hoo-sammu ja tõusis kergelt õhku.

Ruuta vaatas, kuidas suure linnu kael ette sirgus, jalad välja sirutusid, ja mõtles, et kuhu ta ka ei satuks, kus ta ka ei viibiks, hakkab ta nüüd toonekurgi märgates alati uurima: ega mõnel neist pole tumedat võru jala ümber. Ja kaugenevat Toonit silmadega saates mõistis Ruuta, et tal ei olegi enam kahju lahkumisest, mille igas tiivalöögis on lootus uuele kohtumisele.

(Lõpp.)

Kasvatus

VLADISLAV KORZETS

PIRET TULI KÖÖKI, VAATAS, KUIDAS EMA PLIIDI ÄÄRES ASKELDAB JA ÜTLES:

«KÜLL SUL ON KOLE KLEIT!»

«MIDA!» ÜLLATUS EMA.

«SEE ON KOLE KLEIT!» KORDAS PIRET.

«EI OLE!» ÜTLES EMA.

«ON KÜLL!» EI JÄTNUD PIRET.

EMA LÄKS PEEGLI ETTE, VAATAS ENNAST JA LAUSUS OHATES:

«ON VIST JAH! ON VIST TÕESTI KOLE KLEIT, AGA NIIMOODI EI SOBI ÜTELDA.»

«MISMOODI!» KÜSIS PIRET.

«NOH, ET KOLE ON... KASVATATUD INIMESED ÜTLEVAD, ET ON INETU VÕI ET POLE ILUS...»

«SEE KLEIT EI OLE ILUS,» PÜÜDIS PIRET MEELDE JÄTTA.

SIIS KÜSIS: «MISMOODI VEEL KASVATATUD INIMESED ÜTLEVAD!»

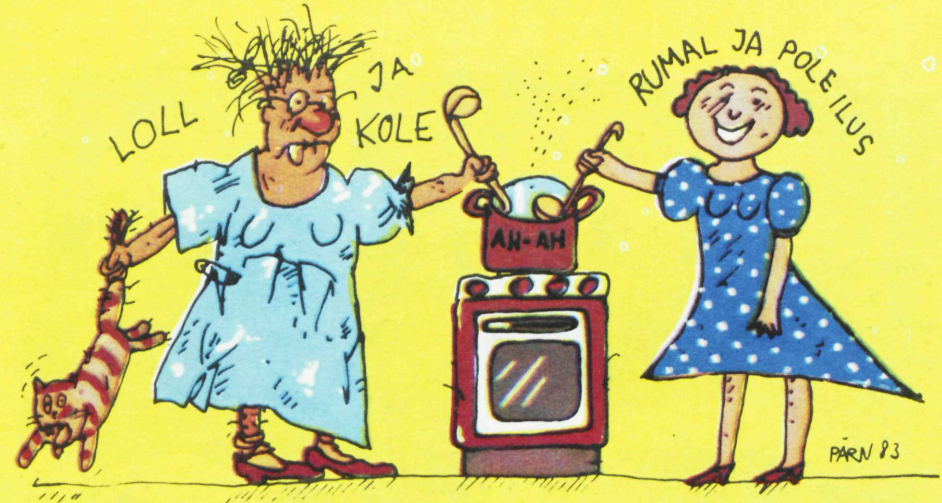
EMA MÖTLES.

«KASVATATUD INIMESED NÄITEKS... NÄITEKS EI ÜTLE KUNAGI, ET KEEGI ON «LOLL». NÄD ÜTLEVAD HOOPIS «RUMAL» VÕI SIIS «POLE ERITI TARK.»

«AHAH!» KOSTIS PIRET.

««AHAH!» KA EI ÜELDA. KASVATATUD INIMENE...»

EMA JUTT JÄI KATKI, SEST KOJU JÕUDIS ISA. ISA RAPUTAS PEAD, VÕTTIS VIHMAANTLI SELJAST NING ÜTLES:

Illustreerinud PRIIT PÄRN

«KÜLL ON KOLE ILM!»

««KOLE» EI SOBI ÜTELDA,» TEATAS PIRET. «KASVATATUD INIMENE ÜTLEB, ET KÜLL ON INETU ILM. VÕI HOOPIS, ET ILM EI OLE ILUS.»

«SOOH! MINA EI TEADNUDKI!» VANGUTAS ISA PEAD. «TULEB VÄLJA, ET MA OLEN LOLL MIS LOLL...»

«KA «LOLL» EI TOHI ÜTELDA,» SEKKUS PIRET. «PEAB ÜTLEMA «RUMAL» VÕI «POLE ERITI TARK.»

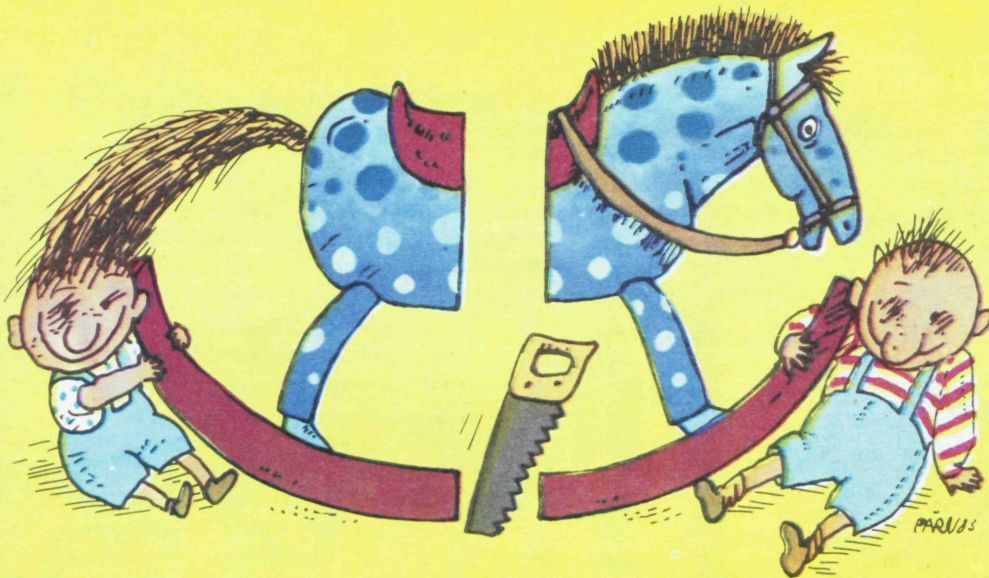
«AH-AH!» MUIGAS ISA.

PIRET TAHTIS ISALE SELGITADA, ET KA «AH-AH!» POLE ILUS ÜTLEMINE, KUID TA EI TEADNUD, MIS PEAB «AH-AH» ASEMELE ÜTLEMA. PIRET VAATAS EMA POOLE, KUID KA EMA EI KIIRUSTANUD ISALE MÄRKUST TEGEMA.

JÄTKUB

Kiikhobu

HEINO VÄLI

Tolli majas elab jõukas pere. Neil on peres kaks traktorit, kaks veo- ja sõiduautot ning ohtrasti muudki vara, ja kõike hoobilt kahekaupa. Ainult kiikhobuseid on üks. Ei tea, kust need kaerad võetakse, et peres lustisõiduks kaht hobust pidada.

Noori peremehi on majas kah kaks — Guido ning Tarmo. Peremehed hoiavad kõvasti ühte ja on tublid tööriigajad. Traktoritele-autodele lüüakse juba varahommikul häälde sisse ja nõnda on Tolli köök ning suurtuba päev läbi põrinat täis. Veod tahavad vedamist, künnid kündmist. Äkki hakkab Guidol traktor jukerdama. Põriseb küll, kuid tükis teise häällega. Ka jaks pole enam endine. Kompressioon on nõrk, arvab

Guido. Kompressioon tuleb kolvirõngastest; kui on kolvirõngad moka, pole kompressiooni ja traktoril jõud otsas.

Guido traktoril on üldse kehvad kolvirõngad. Alailma tahavad vahetamist. Ja alailma tuleb neist rõngastest puudus kätte. Kolvirõngaste taha asi pidama ei jää. Guidol on töökojas tuftav meister. Sel meistril on kolvirõngaid terve sahtlitäis ja temaga annab rääkida.

Guido lülitab traktoril süüte välja. Ja saduldab hobuse. Võiks ka autoga sõita, aga kui oled pool päeva traktoriroolis istunud, on suksu sadulas hoopis teine mekk. «Äääääää!...» hakkab üks sireen hüüdma. Guido kulm kisub kortsu. «Nöö!» kiirustab ta hobust takka.

«Äääääää!...» kruvib sireen end kõrgemale toonile. «Tahan 'atsutada! Äääääää!...»

Guido ronib sadulast maha. Sest Tarmo on väiksem ja suurem vend peab väiksemat venda kaitsma ning armastama. Tarmo ronib sadulasse ja sireen jääb vakka.

Guido käivitab sõiduautot. Ega käik tohi käimata ja töö tegemata jääda. Suurem vend ei jõua veel autorooli taha istudagi, kui ka väiksema venna sõiduautol mootor urisema hakkab.

«Ikka lähen ratsa!» röömustab Guido, jätab auto ja hüppab sadulasse. Aga kohe käivitub sireen uuesti: «Äääääää, 'atsutada tahan. Äääääää!...»

«Aga sa ei tahtnud ju!» sõdib Guido oma õiguse eest.

«Tahan 'atsutada, äääääää!...»

«Ära tule!» Ja Guido tõukab Tarmot rinda. Mis sellest, et Tarmo on väiksem ja suurem vend peab väiksemat kaitsma ning hoidma.

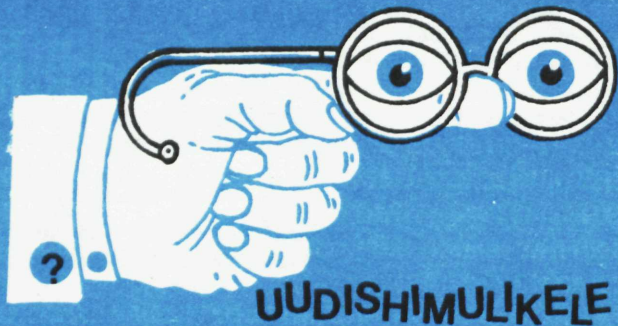
Sireen üürgab täiest kõrist. Selle üürgamise tõttu ei ole üleüldsegi kuulda, kuidas õuele popsutab kolmas traktor. Köögiuks läheb äkki lahti ja ukstel seisab isa. Isa ei hakka sõnu kulutama. Võtab hobuse ja tõstab üles kapi otsa. Nii nagu tõstis eile, nii nagu küllap tõstab homme samuti. Kapi ees üürgavad nüüd korraga kaks sireeni.

Jah, kena ning üksmeelne elu on selles Tolli peres. Kui vaid seda va hobust ei oleks!

Joonistanud PRIIT PÄRN

UUDISHIMULIKELE

MIS AJAST PEETAKSE EESTIS NÄÄRIPÜHI!

Eesti rahvakalendri järgi peeti nääre juba nelisada kuni viissada aastat tagasi. Nääriöö, ööl vastu 1. jaanuari, käis perest peresse näärisokk, kes head uut aastat soovis.

KUST SAI DETSEMBRIKUU OMA NIME!

Ladina keelest. Decem (loe: deetsem) tähendab ladina keeles kümnet. Vanadel roomlastel oli detsember kümnes kuu.

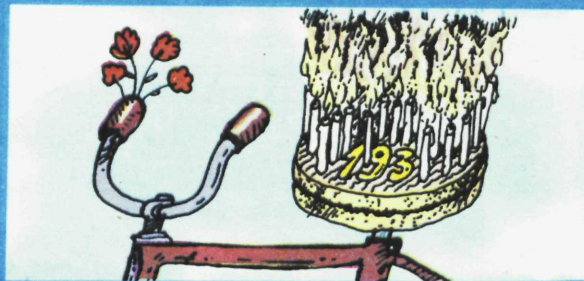
KUI PALJU TÄHTI ON SUURES VANKRIS!

Seitse heledat ja üks nõrk täht. Koos meenutavad need vankrit. Rahvasuus nimetatakse esimest nelja tähte vankri ratasteks, järgnevad ais (vehmer), härg, tema kõrval hunt (helendub nõrgalt) ja peremees.

Suure Vankri ligidal asub Väike Vanker, mis koosneb seitsmest tähest. Väikeses Vankris on ka Põhjanael, mille järgi juba vanad rännumehed suunda määrasid.

KUI VANA ON JALGRATAS!

Ligi kaheksa-aastane. 1790. aastal ehitati Prantsusmaal 2-rattaline sõiduk, mida jalgadega edasi lükati. Esimese pedaalidega jalgratta valmistas vene talupoeg J. Artamonov 1801. aastal. Ohukummid võeti kasutusele 1888. aastal.

KUI PALJU KAALUB INIMESE AJU!

Ühest kuni kahe kilogrammini. Meeste aju on naiste omast 100—150 grammi raskem. Loomadest on kõige suurem aju vaaladel. Sini-vaala aju kaalub ligi 7 kg, india elevandi aju 5 kg.

MIDA HERILANE SÖÖB!

Herilane nõelab valusasti ja teda kardetakse. Herilane on kiskja. Ta sööb väiksemaid putukaid, sagedasti kärkseid. Et tema saakloomade seas on hulganisti kahjureid, siis on herilane kasulik putukas. Ka oma vastseid toidab herilane lihaga, nätsutades selle enne oma lõugade vahel pehmeks.

MIS ON IGIKELTS!

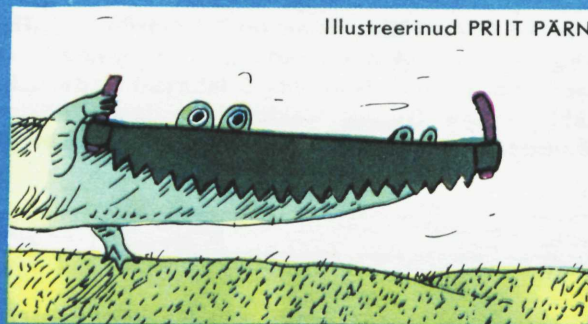
Kõikjal maismaal leidub vett. Paikades, kus suurem osa aastast püsib madal temperatuur, pinnavesi külmub. Külmunud vesi liidab mulla ning kivimid kõvaks tsemenditaoliseks massiks. Seda külmunud kihti nimetatakse igikeltsaks. Kõige paksem on igikelts Siberis Taimõri poolsaarel. Igikelts ulatub seal kuni 600 m sügavuseni. Igikelts takistab puude kasvamist, sest juured ei pääse veeni. Seepärast ongi külmad alad taimedest vaesed.

KUS ELAVAD KROKODILLID!

Kõikidel mandritel peale Euroopa. Need soojade maade magevetes elavad roomajad on hiidsisalike sugulased. Alligaatoreid võib kohata Ameerika Ühendriikide lõunaosa ja Lõuna-Hiina soodes. Lõuna- ja Kesk-Ameerikas paiknevaid krokodillilisi kutsutakse kaimaniteks. Indias elavad erakordselt pika koonuga gaavialid. Kõigil krokodillistel on neli ujulestade ja küünistega varustatud jalg. Pikk tugev saba on hea abiline ujumisel. Sabaga võib krokodill ka saakloomu uimaseks lüüa. Ninaavad ja silmad asetsevad neil pealael. Seepärast saavad krokodillid peaaegu täielikult sukeldununa nii näha kui ka hingata.

Päeval armastavad krokodillid päikese käes lebada. Öhtuti ja öösiti peavad nad jahti. Nad ujuvad kiiresti, kuival maal on aga kohmakad. Krokodillid söövad peamiselt kalu. Kui neil õnnestub mõni maismaaloom kätte saada, veavad nad looma vette ja uputavad. Alles siis asuvad nad kõhtu täitma. Ka inimesele on krokodillid ohtlikud.

Paljud neist kasvavad kuni kuue meetri pikkuseks ja võivad elada üle viiekümne aasta vanaks.

KUI PALJU KOERATÕUGE ON MAAILMAS!

Koera eellasteks peetakse huntide ja šaakalite. Praeguseks ajaks on aretatud üle neljasaja erisuguse kehaehituse ja värvusega tõu. Otstarbe järgi jaotatakse koerad kolme rühma: teenistus-, jahti- ja ilukoerad. Teenistuskooertest on meil hästi tuntud idaeuroopa lambakoer, jahikoertest eesti hagijas, ilukoertest puudel.

Peres on üks suur ja kaks väikest kokka

KIRJU-MIRJUSALAT

Killu ja Kristeli ema töötab Tallinna kõige kõrgemas majas — hotell «Olümpias». Ta on seal PRAEKOKK. Koos teiste kokkadega valmistab ema päevas mitusada kilo karbonaadi, eskaloppi, anfrekooti, šnitslit, biifsteeki ja puljongit. Killu ja Kristel teavad, et need kõik on lihatoitud. Peale nende keedab ema kartuleid, hautab aurukapis kapsaid, praeb kalu ja mune. Kõiki töid toimetab ema järjekorras. Ta alustab selliste söökidega, mis nõuavad kaua aega. Seejärel paneb juurvilja keema või hauduma. Kella kaheteistkümneks on lõunasöök valmis. Siis tuleb linnarahvas sööma. Killu ja Kristeli ema hoolitseb ka turistide ning teiste külaliste eest, kes hotellis elavad. Mõnikord tuleb päevas viiesajale inimesele hommiku-, lõuna- ja õhtusöök valmistada.

Emä käib töö järjest kaks päeva. Siis on kaks vaba päeva. Need meeldivad Killule ja Kristelile. Emä teeb kodus maitsvaid sööke. Kartuliputru ja Karlssoni palle, manna-vahtu ja «mantlinööpe», keedetud makarone juustuga ja ahjukala. Karlssoni pallid on väikesed kotletid, «mantlinööbid» aga pisikesed pannkoogid. Killu ja Kristel oskavad neid ise ka küpsetada. Veel valmistavad nad kartulisalatit, kaunistavad võileibu, laovad küpsistest torti, segavad kakaokohupiima. Näärideks lubasid nad katta lastelaua. Koos emaga mõtlesid nad välja retseptid.

ANNI KÕIV

Salati valmistamiseks võta 4 keskmist koorega keedetud kartulit, 1—2 keedumuna, 50 g vorsti, 1 keedetud porgand, 1 hapukurk ja 1 õun. Kartulid koori ja tükelda koos teiste toiduainetega hästi peeneks. Segamiseks lisa 1 purk hapukoort ja pool purki majoneesi. Maitse järgi pane soola ning hakitud rohelist sibulat. Salat kaunistada rohelise lehe, õunatükikestega ja arooniamarjadega.

Pildistanud TIIT KOHA

SIILI SUUPISTED

Võileivatikkude otsa lükkida: I singi- või keedulihakuubik, marineeritud kurgi lõik ja must ploom; II keeduvorstikuubik või -kolmnurk, apelsinilõik ja juustukuubik või -kolmnurk; III juustukuubik ja kompotikirss. Suupistetele lisada rohelist sibulat ja peterselli. On maitsvam ja värvikirevam. Kõik täis tikud torgata kas apelsini, õuna, greipfruudi või einaisaia sisse. (Apelsin ja greipfruut on alt vaja veidi siledamaks lõigata, et püsiksid laual.) Saavadki toreid turriseid siilid.

ÕUNAMÕISTATUSED

Õuntel lõigata pealt väike ratas ära. Ettevaatlikult uuristada teelusikaga õunad seest tühjaks. Kuuma vette panna suhkrut ja veidi sidrunhapet. Õunu keeta värvuse muutumiseni. Kuni õunad jahtuvad, valmistada täidis. Selleks võtta singi- või vortikuubikuid ja konservherneid. Need segada majoneesi ja hapukoore seguga salatiks. Nüüd õunad täita ja kaunistada pealt kompotimarja, keedetud porgandi lõigu või maitserohelisega. Kes külalistest mõistatab ära, mis on õunte sees!

KURGIPURJEKAD

Pooleks lõigatud väikestel marineeritud kurkidel õonestada seemnete osa välja. Kurgid täita kartulisaladega. Kaunistada suurema juustu- või keeduvorstikolmnurgaga, millest on tikk läbi torgatud. See asetada kurgile purje moodi.

ROOSA KOHUPIIM

Pakk vaniljega magusat kohupiima, 2 supilusikatäit hapukoort ja keskmise suurusega riivitud porgand segada ühtlaseks massiks. Panna pakiküpsiste või keeksilõikude peale. Kaunistada marmelaaditükikestega.

JÄÄTISEKOKTEIL

100 g koorejätist, 50 g viljalihaga mahla, 30 g haput punase sõstra või jõhvika mahla, 100 g piima vahustada ja kallata piltidega lasteklaasidesse. Juua läbi kõrre.

ORAV

Niisuguseid metsloomi, keda päris ligidalt vaadata saaks, on õige vähe. Neljajalgsete seas sellist peaaegu et polegi. Siil vahest, temal ei ole väledaid koibi, millega pöösastesse pageda, ega teravaid küüniseid puu otsa ronimiseks. Teised jooksevad ju inimest nähes otsekohe minema. Huvitav, miks?

Metsas saab loomi ligidalt näha ainult see, kes kasutab kavalust või keda millegagi väga ametis olev elukas kohe ei märka. Ka need metsloomad, kelle pojad satuvad

Pildistanud AAVO PÖLENİK

inimese teele, ei põgene alati tulistajalu, vaid jäävad mõnikord oma lapsi kaitsma. Aga sedagi juhtub üsna harva.

Kes tahab ligidalt näha metsloomi, peab minema parki või kalmistule, kus elutsevad oravad. Hea, kui siis leidub kodus mõni pähkel või kuivikukild taskusse pistmiseks. Pähklid on orava maiusroog. Sellega, kes pähkleid pakub, on ta otsekohe sõber. Ja mitte metsas, vaid pargis ja surnuaial.

Kuidas oravale pähkleid pakkuda?

Selle õpetavad oravad ruttu inimesele selgeks. Mõni orav võtab pähkli ja läheb puu otsa sööma. Teine jääb lausa pihule palakest närima. Ta nagu hõõruks oma pikkade teravate hammastega pähklikoosesse augu. Niisugused närimisriistad on kõigil närilistel. On oraval köht täis, siis tassib ta pähkli suus peidikusse ja tuleb uue järele. Mõnikord peidab ta pähkli sambla sisse või kraabib lume alla, vahel poetab puuõõnde või -prakku. Sealt siis võtab, kui kitsas käes. Peab orav

tõesti kõik oma peidupaigad meele? Mõned unustab küll ära. Sellest pole lugu — leiab teine, kes otsib. Või siis kasvab pähklist sarapuu ja tõrust tamm. Kui ikka kasvab... Tuul ju tõrusid laiali ei kannu, see on pasknäärde ja oravate töö.

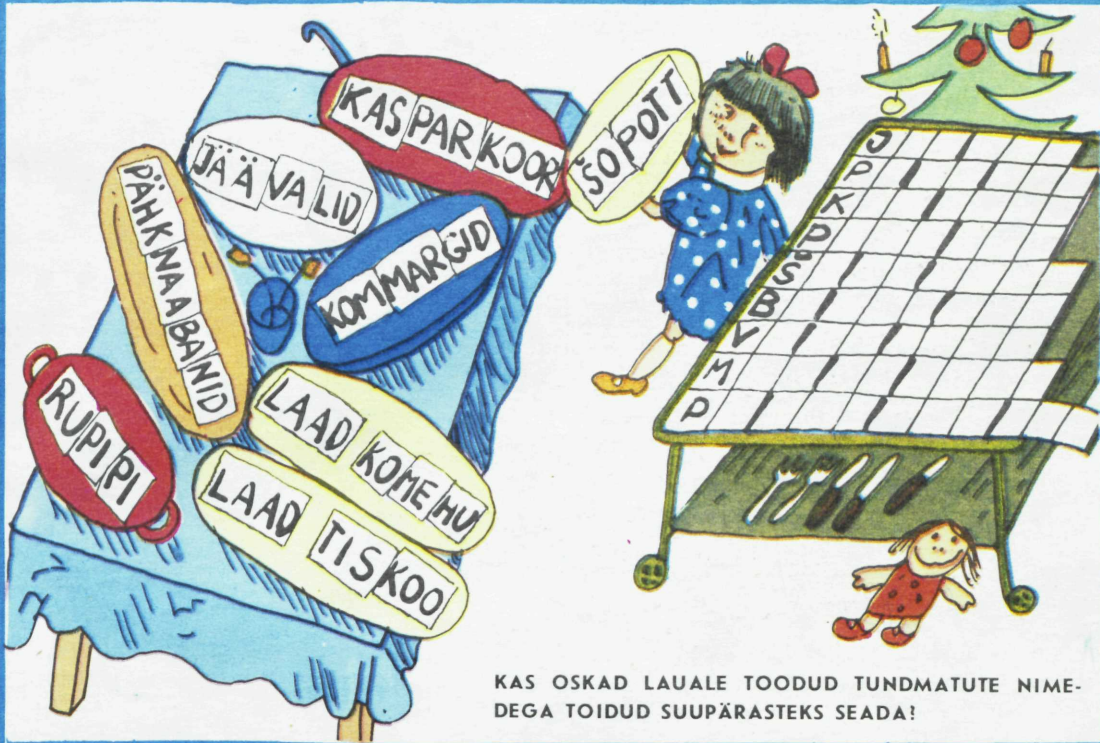
Orav on pähkclipureja, kuid ta on ka käbikuningas. Käbid närib orav soomustest puhtaks, nii et paljad rootsud jäävad järele. Siis saab ta soomuste all peidus olevad seemned kätte.

Oma uhket saba hoiab orav seljal. Aga kui ta puuvõrades ronides ühelt oksalt või puult teisele hüppab, siis läheb tal pikka ja kohevast saba tarvis. Saba on orava tüür. Pesas magamise ajal sobib see ka teki eest peale võtta. Suvel on orava saba hõredam, talvel paksem ja kohevam. Just nii nagu kogu kasukas ja nagu okstest ning samblast pesagi kuskil puuvõras. Mõnikord teeb orav pesa ka õõnsasse puusse. Pesas leiab orav kaitses halva ilma ja kulli küünte eest. Nugise vastu ei aita pesagi. Nugis pistab orava nahka ja teeb ta pesas veel uinaku. Ei ole orav ainult pähkclipureja või käbikuningas. Ka linnunud ja -pojad on orava roog. Metsades elab meil oravaid vähe ja ei vaiki veel sellepärast linnulaul. Pargis, kuhu nugis ei satu ja kass palju ei käi, on oravarahvas heal järjel. Lullindudel on sellepärast muret kui palju. Talvel sööb orav ka kuivatatud seeni. Need kuivatab ta ise — paneb paariti üle oksarao rippuma või pistab tüükasse.

Sedasorti loomake ongi pähkclipureja-käbikuningas metsapeidus või pargiteel. Ta nurub jalutajatelt pähkleid ja teeb mõnikord erutudes tõksuvat häält ning väristab saba.

FRED JÜSSI

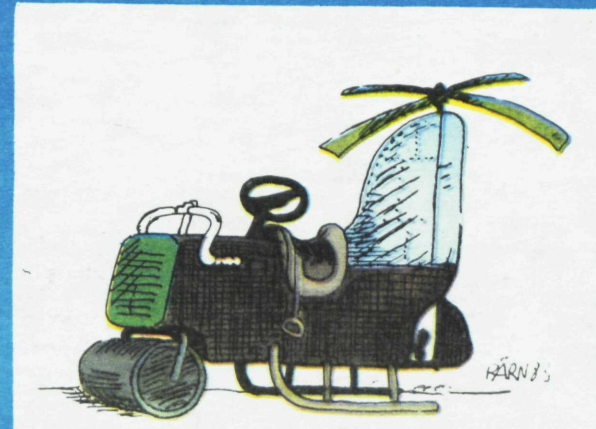
KAS OSKAD LAUALE TOODUD TUNDMATUTE NIMEDGA TOIDUD SUUPÄRASTEKS SEADA!

LUMESADU MUUTIS LASTE NIMED KINGI-
TUSTEL MITTELOETAVAKS. NÄÄRIVANA
ON HÄDAS, KUIDAS JAGADA KINGI-
TUSED.

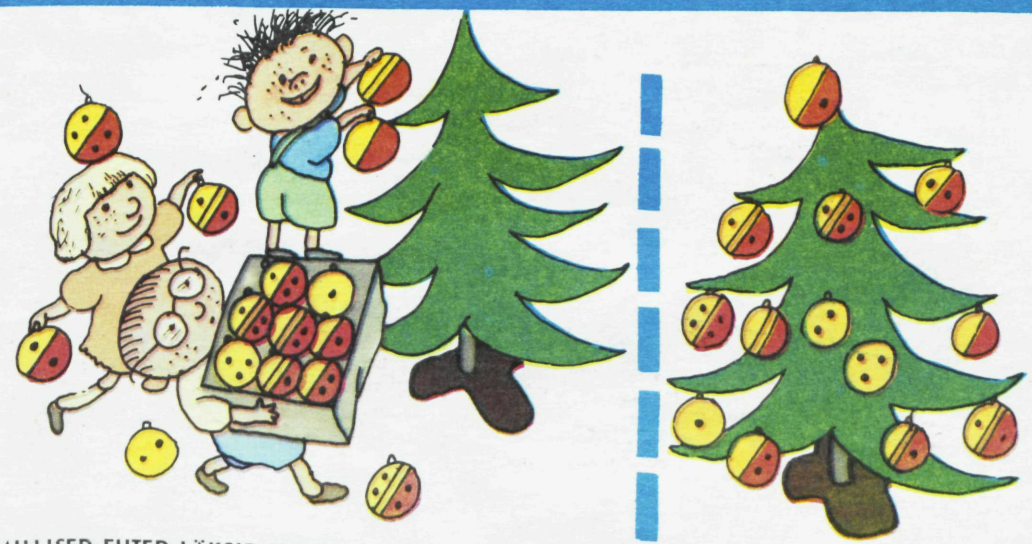

ANU TÕNU MALLE PEETER MOONIKA
VOLDEMAR KRISTINA

Joonistanud PRIIT PÄRN

NÄÄRIVANA SAABUS LASTE JUURDE ISE-
VÄRKI LIIKLUSVAHENDIGA! MILLISTE
SÕIDURIISTADE OSI ON TA SELLE EHITA-
MISEL KASUTANUD!

MILLISED EHTED LÄKSID KATKI!

VASTUSTE JUURDE KIRJUTA KINDLASTI OMA NIMI, VANUS, KOOL JA KLASS. PARIMA-
TELE AUHINNAD!

ELKNÜ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 12
1983. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse
address: Tallinn 200 101, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kotkas, E. Mard, H. Mänd, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid:
peatoimetaja E. Mard 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja
J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-538,
tehniline toimetaja A. Lill 681-496.

Laduda antud 31. 10. 1983. Trükkida antud 18. 11. 1983. Trükiarv 74 500. Osetpaber nr. 1, 60x90/8.
Trükipoognaid 2. Arvestuspognaid 2,91. Tingivärvitõmmiseid 8,0. MB-09699. Tellimise nr. 3903.
EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkkoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Esikaanel EEVI VALDOVI joonistus
«Hõissa, näärnd».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совет
Пioneерской организации Эстонской ССР «Тäheke»
(«Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один
раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП
Эстонии. Таллин, 200090, Пярю мундте, 67-а.
Адрес редакци: ЭССР, Таллин, 200101, Пярю
манте, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. лист.
Тираж 74 500. Заказ 3903.

Näärikuu

Kui kätte jõuab näärikuu,
siis tuppa toome kuusepuu.
Meil ehteid mitmevärvilisi
ja piparkooke sarvilisi.
Kõik riputame kuuse külge.
Ja küünlaid ka, et oleks valge.
Nüüd näärिताат võiks ruttu tulla
me kuuse alla
meile külla.

TIIU PALLO-VAIGU pildi juurde avaldame Rakvere 3. Keskkooli õpilase PIRET KARU luuletuse.